

DoetinchemGildenbroederslaan 6
7005 BM Doetinchem**Elst (Gld)**Nieuwe Aamsestraat 90
6662 NK Elst

☎ 0800 - 26 63 476

✉ info@confirm.nu

🌐 www.confirm.nu

De voorzitter van de NBA
De heer M. van der Vegte RA
Uitsluitend per e-mail verzonden: fraude@nba.nl

Elst, 8 juli 2021

Geacht heer Van der Vegte, beste Marco,

Met uw brief van 10 maart 2021 nodigt u de niet OOB accountantsorganisaties uit om mee te doen aan een pilot betreffende het (mogelijk) verplicht rapporteren over fraude en andere non-compliance risico's in de controleverklaring. In datzelfde kader nodigt u uit om daarin te rapporteren over werkzaamheden die zijn verricht in het kader van de continuïteit. U verzoekt als sluitstuk van uw brief om een lijst van 5 cliënten die participeerden in de pilot naar de NBA te zenden.

Vooropgesteld: als accountantsorganisatie in het niet OOB segment zijn wij ons bewust van de maatschappelijke discussie over ons beroep en staan wij open voor veranderingen die nuttig of noodzakelijk zijn. Sterker nog: die willen wij graag mede initiëren en actief implementeren. In deze brief beperken wij ons tot uw oproep om te participeren in de pilot omtrent rapportage in de controleverklaring.

Wij staan niet achter verplichte rapportage over fraude, andere non compliance of continuïteit in de controleverklaring voor wat betreft gecontroleerde organisaties in het niet OOB segment. Onze argumenten daarvoor zult u hierna aantreffen. Wij verzoeken u deze bij de evaluatie van de pilot te betrekken. Aan uw verzoek om een lijst van cliënten toe te zenden geven wij dan ook geen gehoor.

Het niet OOB segment

Op basis van de ons bekende data betreft circa 95 % van de jaarlijks afgegeven wettelijke controleverklaringen organisaties die niet van openbaar belang zijn. Voor de vrijwillige controles die niet in genoemde data zijn begrepen spreekt dit voor zichzelf. Daarmee is, in aantallen gecontroleerde organisaties gemeten, het niet OOB segment vele malen groter dan het OOB segment.

Vanzelfsprekend is deze dominantie in aantallen omgekeerd evenredig met het belang wat juist het OOB segment heeft voor Nederland in termen van maatschappelijke impact, daarop gebaseerde inzet van controlecapaciteit en -aldus- gerealiseerde controle omzet. Terecht dat de publieke belangstelling zich doorgaans focust op dit segment en op de OOB accountantsorganisaties.

Het niet OOB segment kent een veel grotere diversiteit aan gecontroleerde organisaties dan het OOB segment. Bij niet OOB organisaties is bovendien in veel mindere mate een openbaar belang aanwijsbaar en is het specifieke belang van specifieke groepen gebruikers dus groter. Het komt ons voor dat deze gebruikers bepalend moeten zijn met betrekking tot specifieke rapportages in controleverklaringen: niet de NBA of de Overheid. Daarbij zullen keuzes tussen doel en middelen (controlekosten maar ook transparantie versus privacy) moeten worden voorgelegd.

Het toepassen van een “one size fits all” benadering op het OOB segment is wellicht mogelijk; voor het niet OOB segment is dat niet zo. Hier zou vanwege de enorme diversiteit juist een sector gebonden benadering gevolgd moeten worden. Een van de sectoren waar wij bijzonder aandacht voor willen vragen is het familiebedrijf, respectievelijk het DGA segment, of in bredere zin het midden- en kleinbedrijf.

Wij plaatsen op voorhand grote vraagtekens bij de vraag of de voorgestelde uitgebreidere rapportage wel in het belang is van (in ieder geval) deze sector, respectievelijk dat er grotere maatschappelijke belangen zijn die het afwijken daarvan zouden rechtvaardigen.

Schaalgrootte

De schaalgrootte van gecontroleerde organisaties in het niet OOB segment kent evenzeer een grote diversiteit, maar is gemiddeld beduidend kleiner dan het OOB segment. Hoewel de criteria in BW 2 T9 gemiddeld 50 werknemers als ondergrens stellen voor een middelgrote (dus controleplichtige) vennootschap, is dit aantal in de praktijk vaak lager. Bijvoorbeeld bij handelsondernemingen waar omzet en balanstotaal al snel de grenzen voor een middelgrote vennootschap overschrijden, is een veel beperkter aantal werknemers eerder regel dan uitzondering.

Wanneer het aantal werknemers gering is, geldt dit nog in sterkere mate voor het aantal werknemers in bedrijfskritische rollen. Niet zelden is dit in het MKB beperkt tot (letterlijk!) een handvol personen. Wanneer in een dergelijke situatie zinvol gerapporteerd zou moeten worden over (met name) fraude en non-compliance dan is deze rapportage onontkoombaar te herleiden naar het handelen van individuele personen, ook als deze personen niet bij naam genoemd worden. Dit is naar onze mening niet alleen ongewenst, maar zelfs in strijd met privacy regels.

Om voldoende anonimiteit te kunnen waarborgen op persoonsniveau (beter gezegd: het handelen van een organisatie met voldoende abstractieniveau publiek te kunnen duiden) is een zodanige schaalgrootte nodig dat de kring van mogelijk betrokken individuen voldoende groot is. Naar onze mening is een gemiddeld aantal werknemers van 250 daarvoor gepast en geboden. Hierbij sluiten wij niet toevallig aan bij het aantal wat wettelijk als ondergrens voor een grote onderneming geldt (waarbij aangetekend dat niet alle grote ondernemingen ook 250 of meer werknemers hebben!).

Wij verzoeken u met klem de hier genoemde ondergrens van 250 werknemers als criterium te hanteren voor eventueel verplichte rapportage omtrent fraude en non-compliance in de controleverklaring.

In ieder geval zult u bij het opleggen van verplichtingen rekening moeten houden met het kunnen naleven van wettelijke privacy regels. Incomplete rapportering als gevolg van privacy aspecten lijkt ons overigens veel kwalijker dan het in die gevallen volledig afzien van rapportering.

De directeur groot aandeelhouder en familiebedrijven

Vergelijkbare overwegingen willen wij u voorleggen met betrekking tot zowel het onderwerp “fraude / non-compliance” als het onderwerp “continuïteit” bij familiebedrijven respectievelijk in een DGA situatie.

De nauwe verbintenis tussen de gecontroleerde onderneming en de eigenaren leidt bij het publiek (vaak terecht, maar zeker niet altijd) tot een vereenzelviging van betrokkenen. Publieke rapportage in de controleverklaring, bijvoorbeeld op het gebied van fraude door de ondernemingsleiding (waarmee immers altijd rekening moet worden gehouden), leidt dan tot ongewenste gevolgen. Ook hier zien wij bezwaren vanuit privacy overwegingen.

Voor wat betreft het aspect continuïteit is de borging daarvan in het algemeen nauw verweven met de persoonlijke financiële situatie van de familie respectievelijk de DGA. Deze relatie kan expliciet zijn wanneer persoonlijke garanties of borgstellingen zijn afgegeven aan financiers van de onderneming, maar een impliciete relatie komt evenzeer vaak voor. Publieke rapportage hierover die raakt aan de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen vinden wij ongewenst.

Ook hier vragen wij ons af in hoeverre het recht op privacy en mogelijke belemmeringen die dit tot gevolg heeft voor de gevraagde rapportages niet zouden moeten leiden tot het afzien daarvan.

Geheimhoudingsplichten

Als accountants hebben wij een wettelijke geheimhoudingsplicht die niet alleen voortvloeit uit onze verordeningen maar ook uit de Wet (zoals Artikel 26 van de Wet toezicht accountantsorganisaties en Artikel 38a en 38b van het bijbehorende Besluit). Slechts in zeer specifieke gevallen worden accountants van die geheimhouding ontheven. Daarbij aangetekend dat hieronder nog immer niet verstaan mag worden het ter kennis brengen van het grote publiek !

Evident is dat een (voorgenomen) fraude of non-compliant gedrag in opzettelijke gevallen kwalificeren als een (voorgenomen) misdrijf gerelateerd aan financiële geldstromen. Hierop is de Wet ter voorkoming van witwassen en financiering van terrorisme (WWFT) van toepassing. De WWFT verplicht accountants om hierover zonder uitzondering een melding te doen bij de FIU. Het openbaren van bevindingen over een (voorgenomen) fraude of non-compliant gedrag in de controleverklaring staat daarmee defacto gelijk aan de mededeling dat een WWFT melding is gedaan. Een WWFT melding dient echter ingevolge Artikel 23 van de WWFT ten opzichte van eenieder geheim te worden gehouden.

Naar onze mening leidt rapportage in de controleverklaring over concrete fraude of non-compliance in veel (zo niet alle) gevallen tot een overtreding van de wettelijke geheimhoudingsplicht. Hiertegen is niet alleen aanpassing van onze verordeningen noodzakelijk, maar ook aanpassing van de Wet. Het is maar zeer de vraag of dit ook gerealiseerd zal worden.

In alle gevallen zou hierover tevoren overeenstemming moeten bestaan met de controlecliënt, door opname in de opdrachtbevestiging. Zeker met betrekking tot controlejaar 2020 lijkt ons dit onwaarschijnlijk.

Wij vinden het opmerkelijk dat aan dit aspect in de NBA communicatie geen aandacht is besteed en hopen dat hierdoor geen “ongelukken” zijn ontstaan aan de zijde van collega kantoren.

Rapporteren over zaken die niet in de jaarrekening staan

Juist om problemen omtrent geheimhouding te voorkomen en daarmee de te onderscheiden rollen zuiver te houden bestaat er een uitgangspunt in onze beroepsopvattingen wat gesimplificeerd als volgt is samen te vatten: alle relevante inhoudelijke informatie dient in de jaarrekening en/of het bestuursverslag te zijn toegelicht, in de controleverklaring wordt deze enkel (nogmaals) uiteengezet of wordt naar de uiteenzetting in de jaarrekening verwezen. Wij zijn van mening dat dit uitgangspunt gehandhaafd zou moeten worden.

Rapportage over fraude, non-compliance of continuïteit in de controleverklaring zou altijd gepaard moeten gaan met uiteenzettingen in (bij uitstek) het bestuursverslag. Aangezien het bestuursverslag bij veel niet OOB organisaties ter inzage mag worden gehouden ten kantore van de vennootschap (en dus niet gepubliceerd wordt) dient overwogen te worden of dit gegeven nog tot beperkingen leidt.

Voor wat betreft “zelfstandige” communicatie naar het maatschappelijk verkeer trekken wij graag een parallel met de herziene NBA Handreiking 1118 “Het optreden van de externe accountant in de algemene vergadering bij beursgenoteerde vennootschappen” van 12 februari 2018. In deze handreiking (die ook toegepast zou kunnen worden bij niet beursgenoteerde organisaties) staat met grote prudentie uitgewerkt welke informatie de accountant (wel of niet) mag verstrekken en welke zorgvuldigheidseisen de accountant daarbij procedureel in acht moet nemen. Een dergelijk kader missen wij vooralsnog volledig bij de nu voorgestelde rapportering in de controleverklaring. Op het gebied van procedurele zorgvuldigheidsvereisten lijkt uw oproep op onderdelen zelfs strijdig met Handreiking 1118. Verdere guidance hierover is dan ook zeer gewenst.

Controlestrategie openbaren ?

Naast verhinderings om over concrete bevindingen te rapporteren zien wij ook bezwaren om te rapporteren over gesignaleerde risico's op het gebied van fraude en non-compliance, alsmede over de uitgevoerde controlemaatregelen. Die bezwaren richten zich met name op de nadelige gevolgen die dit heeft voor de preventieve werking van de controle. Zeker daar waar fraude of bewuste non compliance aan de orde zou kunnen zijn, is het eufemistisch gezegd “onhandig” om transparant te zijn over de gesignaleerde risico's en de gekozen controlemaatregelen. Hierdoor wordt het potentiële fraudeurs wel heel makkelijk gemaakt. Ook hier geldt dat dit nadelige effect sterker is in kleinere organisaties waar individueel handelen direct te herleiden zou zijn tot risico's en maatregelen.

Doel en middel

Zowel met als zonder de beperkingen die wij zien vragen wij ons af welk doel beoogd wordt met de uitgebreidere rapportage. Het is ons bekend dat er maatschappelijk het nodige te doen is over de rol van de accountant op het gebied van (voorkomen van) fraude en non-compliance, alsmede omtrent het tijdig waarschuwen bij continuïteitsproblemen. Uitgebreidere rapportages gaan deze problemen niet oplossen. Sterker nog: het gevaar bestaat dat gewekte verwachtingen toenemen, zonder dat dit gerechtvaardigd wordt door een substantieel andere (meer effectieve, if possible) werkwijze.

Collega Marcel Pheijffer (Accountant.nl, 24 maart 2021) heeft uw voornemen dan ook als volgt kernachtig laten samenvatten in het Financieel Dagblad:

“Recente voorstellen van de NBA gaan verder, want daarbij moeten accountants in hun verklaring verslag doen van de werkzaamheden die rondom frauderisico's zijn verricht. Maar volgens Pheijffer betekent ook dat vooral meer papierwerk en schijnzekerheid.

Hij denkt niet dat de maatregelen zullen leiden tot een meer effectieve preventie en detectie van fraude en het voldoen aan de verwachtingen van het maatschappelijk verkeer. "Het blijft vooral pappen en nathouden."

Wij willen niet de indruk wekken altijd en volledig achter de opinies van collega Pheijffer te staan, maar in dit geval delen wij zijn mening wel.

Op deze plaats past nog een opmerking, die u met uw achtergrond als accountant bij een Big 4 kantoor mogelijk niet zult herkennen. Het is onze ervaring dat cliënten in het kleinere deel van het controleplichtige MKB de controleverklaring in veel gevallen als een (te) lang en onleesbaar document zien. Wij maken vaak mee dat de inhoud ervan niet wordt gelezen, maar dat enkel aan het feit dat de verklaring goedkeurend is enig belang wordt gehecht. Dit pleit er ons inziens voor dat hier bij een volgende herziening van het verklaringstelsel rekening mee wordt gehouden (korter, eenvoudiger, relevanter). Uitgebreidere rapportages in de controleverklaring zoals deze nu door u worden voorgesteld staan hier haaks op.

Hoe goed wij onze controles ook inrichten, er zal altijd een risico blijven bestaan op het gebied van fraude, non-compliance of continuïteit. De aanwezigheid van een accountant zal dit risico zeker verkleinen, maar dat is ons inziens helaas niet kwantificeerbaar. De inspanningen die wij verrichten om de prestatiekloof te dichten moeten naar onze mening gelijkwaardig zijn aan de inspanningen die wij verrichten om de verwachtingskloof te dichten. Een disbalans hiertussen zal niet leiden tot meer tevreden gebruikers van onze verklaringen.

Internationale gelijkheid

Ook het niet OOB segment kent een steeds meer toenemende mate van internationalisering. In onze praktijk hebben wij frequent te maken met collega accountants uit andere landen, zowel binnen als buiten Europa. Telkens weer, ook recent nog, worden wij ermee geconfronteerd dat de Nederlandse wetten en regels waar accountants rekening mee moeten houden volstrekt anders zijn (of anders worden uitgelegd) dan in de ons omringende landen. Dit leidt tot communicatie problemen, uitvoeringsproblemen en een level playing field wat er in feite niet is.

De rode draad is dat de Nederlandse wetgever en/of de NBA vrijwel altijd een strengere benadering kiest dan in de ons omringende landen. Voorbeelden zijn:

1. De meldplicht voor de WWFT betreft in Nederland ongebruikelijke transacties, daar waar in andere Europese landen alleen verdachte transacties dienen te worden gemeld. Om die reden dient in Nederland veel eerder en veel meer te worden gemeld, overigens zonder dat dit de effectiviteit van de witwasbestrijding ten goede is gekomen;
2. Accountantscontrole in Nederland concentreert zich op het vaststellen van de volledigheid van de omzet (in het MKB vaak lastig realiseerbaar en gepaard met relatief hoge controle inspanningen) terwijl elders in Europa vooral de minimum positie van belang wordt geacht en de volledigheid niet of nauwelijks. Daar worden significant minder controlemaatregelen op volledigheid van omzet ingezet: vanzelfsprekend geldt dit ook voor de rechtstreeks correlerende frauderisico's;
3. Meer in het algemeen hebben controle opdrachten in sommige Europese landen een sterke gelijkenis met wat we in Nederland als samenstel (op zijn best: beoordelings-) opdrachten zouden beschouwen.

Nederland is geen eiland en zou vanuit alle mogelijke perspectieven veel waarde moeten hechten aan gelijkheid op Europees niveau, zeker met onze buurlanden. Deze gelijkheid is er nu niet en door uw voorstellen wordt die ongelijkheid alleen maar groter.

Tot besluit

Wij beseffen terdege dat u een moeilijke taak hebt om een brug te slaan tussen de wensen van politiek, toezichthouders en opiniemakers enerzijds en de controlezekerheid die controlerend accountants kunnen bieden anderzijds, met als onzichtbare schakel de inspanningen die gecontroleerde organisaties zelf willen verrichten en de controlekosten die zij willen accepteren.

Als onderdeel van die moeilijke taak zult u richting moeten geven aan het nemen van maatregelen die de effectiviteit van accountantscontrole vergroten, maar ook aan maatregelen die onrealistische verwachtingen moeten wegnemen. Hierbij zijn wij u graag behulpzaam. Voorgestelde maatregelen die goed beschouwd "*vooral meer papierwerk en schijnzekerheid*" opleveren (Pheijffer in het FD) zult u vanuit dezelfde verantwoordelijkheid moeten ontraden, ook wanneer deze voorstellen van de overheid afkomstig zijn.

Met deze brief hebben wij u de input gegeven op grond waarvan wij van mening zijn dat de mogelijke invoering van de extra rapportageverplichtingen in de controleverklaring in het niet OOB segment (althans voor grote delen daarvan) zeer onwenselijk is.

Het spreekt voor zich dat wij onze standpunten graag nader zullen toelichten wanneer dit gewenst is. Indien en voor zover dit noodzakelijk is, geven wij u onze toestemming om deze reactie openbaar te maken.

Hoogachtend,

Coöperatie ConFirm u.a.
voor deze:

 F. Vrieze RA

 drs. J. Westdijk RA

 drs. J. Peters RA